

บทที่ 2

การปลูกลำไยในประเทศไทย

ลักษณะทั่วไปของลำไย

ลำไยเป็นผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรพื้นบ้านของไทย นำเข้ามาปลูกครั้งแรกในประเทศไทยที่จังหวัดเชียงใหม่ มีลักษณะเป็นต้นไม้ขนาดกลางถึงใหญ่ มีชื่อทางพฤกษศาสตร์เรียกว่า *Nephelium Longana, Camb.* และชื่อสามัญอังกฤษทั่วไปเรียกว่า Longan อยู่ในวงศ์ Sapindaceae ลำไยจะเจริญเติบโตได้ดี ในสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศดังนี้.

ก. ดินและสภาพพื้นที่ ต้องมีการระบายน้ำดี เช่น ดินร่วน ดินปนทราย หรือ ดินปนดินเหนียว มีความอุดมสมบูรณ์สูง และพื้นที่ปลูกก็ควรสูงจากระดับพื้นโดยทั่วไปพอสมควร

ข. น้ำและความชื้น ระดับน้ำฝนควรอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยประมาณ 50 นิ้วต่อปี (1,250 มิลลิเมตร) หรือจำนวนวันที่ฝนตกควรกระจายประมาณ 110 - 150 วันต่อปี นอกจากระดับน้ำฝนพอสมควรแล้ว ยังต้องมีน้ำจากแม่น้ำ ลำคลอง ลำห้วย หนอง บึง เพื่อสร้างความชุ่มชื้นให้แก่ดินที่ไผ่เพาะปลูกอย่างสม่ำเสมอด้วย

ค. อุณหภูมิ ที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตและการออกดอกผลของลำไย อยู่ในระดับ 10° - 12 องศาเซลเซียส หรือต้องมีอากาศหนาวเย็นยาวนาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ลำไยออกดอกติดผล (ประมาณเดือนมกราคม - มีนาคม)

นอกจากนี้ แหล่งเพาะปลูกลำไยควรเป็นที่แจ้ง แสงแดดส่องถึง ไม่อับทึบ ลมพัดผ่านได้สะดวก แต่ไม่พัดแรงจัดจนทำให้ต้นลำไยโค่นล้ม

๑ธนาคารกสิกรไทย, เอกสารวิชาการเรื่องผลไม้ไทย ปีที่ 5 ฉบับที่ 1/2527

ส่วนผสมทางการตลาดของลำไย (Marketing Mix)

ในการศึกษาตลาดลำไยนั้น จะยึดหลักของส่วนผสมทางการตลาดซึ่งมีอยู่ 4 ประการ คือ

1. ผลิตภัณฑ์ (Product)
2. การตั้งราคา (Pricing)
3. การส่งเสริมการขาย (Promotion)
4. ช่องทางการจำหน่าย (Place)

1. ผลิตภัณฑ์ (Product)

การศึกษาด้านลำไยในค่านของผลิตภัณฑ์นี้ จะแบ่งการศึกษาออกเป็น

3 หัวข้อ ดังนี้

- แหล่งผลิตและปริมาณการผลิตลำไย
- ประเภทของลำไย
- การบรรจุหีบห่อ

1.1 แหล่งผลิตและปริมาณการผลิตลำไย

แหล่งผลิตลำไยที่สำคัญของไทยอยู่ทางภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน พะเยา แม่ฮ่องสอน ส่วนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก็มีบ้าง เช่น จังหวัดเลย หนองคาย อุดรธานี สกลนคร นครพนม จากตารางที่ 4 นี้ แสดงให้เห็นว่า ผลผลิตลำไยโดยส่วนใหญ่จะมาจาก 2 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงใหม่ และ ลำพูน กล่าวคือ 2 จังหวัดนี้ สามารถให้ผลผลิตลำไยได้มากกว่า 70 % ของปริมาณผลผลิตลำไยในประเทศไทย

ตารางที่ 4 นี้ เป็นตารางแสดงปริมาณการผลิตลำไยของจังหวัดต่าง ๆ ตั้งแต่ปีการเพาะปลูก 2522/23 - 2525/26 โดยแบ่งออกตามภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย โดยเรียงลำดับปริมาณการผลิตจากมากไปหาน้อย จากตารางจะเห็นได้ว่า ภาคเหนือ เป็นภาคที่ผลิตลำไยได้มากที่สุด กล่าวคือ สามารถผลิตลำไยได้ 96.69 % , 94.78 % , 94.57 % และ 96.23 % ของปริมาณลำไยทั้งหมดในปีการเพาะปลูก 2522/23 - 2525/26 ตามลำดับ สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถผลิตลำไยได้เพียง 3.30 % , 5.19 % , 5.38 % และ 3.70 % ของผลิตผลทั้งหมดในปีการเพาะปลูก 2522/23 - 2525/26 ตามลำดับ สำหรับภาคอื่น ๆ ได้แก่ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก จะมีปริมาณการผลิตเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ส่วนภาคใต้ไม่มีการเพาะปลูกลำไย

สำหรับภาคเหนือ นั้น จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่ผลิตลำไยได้มากที่สุด กล่าวคือ สามารถผลิตลำไยได้ 38.76 % , 37.77 % , 39.50 % และ 42.57 % ของปริมาณลำไยทั้งหมดในปีการเพาะปลูก 2522/23 - 2525/26 ตามลำดับ จังหวัดที่ให้ผลผลิตลำไยรองลงมา คือ จังหวัดลำพูน กล่าวคือ สามารถผลิตลำไยได้ 32.35 % , 32.89 % , 32.22 % และ 30.95 % ของปริมาณลำไยทั้งหมด ในปีการเพาะปลูก 2522/23 - 2525/26 ตามลำดับ

ดังนั้น เมื่อรวมปริมาณผลผลิตลำไยของทั้งสองจังหวัด คือ จังหวัดเชียงใหม่ และลำพูน จะได้ผลผลิตลำไยเท่ากับ 71.11 % , 70.66 % , 71.72 % และ 73.52 % ของปริมาณผลผลิตลำไยทั้งประเทศ ในปีการเพาะปลูก 2522/23 - 2525/26 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ปริมาณการผลิตลำไยของจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทย

หน่วย : กก.

จังหวัด	2522/23	2523/24	2524/25	2525/26
ภาคเหนือ				
1. เชียงใหม่	4,935,400	7,500,000	8,648,225	12,600,000
2. ลำพูน	4,118,082	6,529,836	7,055,416	9,162,000
3. น่าน	1,400,000	1,950,000	1,770,000	1,527,600
4. เชียงราย	993,600	1,580,100	1,649,700	2,382,400
5. ลำปาง	362,400	543,000	570,000	1,386,000
6. อุดรศักดิ์	177,800	267,000	279,000	74,000
7. สุโขทัย	50,000	75,000	264,000	352,000
8. พะเยา	152,000	188,700	209,400	466,440
9. อื่น ๆ	120,600	186,600	262,500	535,975
รวม	12,309,882	18,820,236	20,708,241	28,486,415
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ				
1. เลย	190,000	686,000	588,900	212,000
2. หนองคาย	211,600	334,200	360,000	445,200
3. อุดรธานี	-	-	217,800	445,200
4. นครพนม	7,030	11,100	11,100	9,000
5. นครราชสีมา	11,030	-	-	147,300
6. มุกดาหาร	-	-	-	49,600
รวม	419,720	1,031,300	1,177,800	1,094,100
ภาคตะวันออก:ชลบุรี	-	1,200	1,200	12,000
ภาคตะวันตก:กาญจนบุรี	2,000	3,000	9,000	9,000
รวมทั้งประเทศ	12,731,602	19,255,736	21,896,241	29,601,515

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตารางที่ 5 ลักส่วนปริมาณการผลิตลำไยของจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทย

หน่วย : %

จังหวัด	2522/23	2523/24	2524/25	2525/26
ภาคเหนือ				
1. เชียงใหม่	38.76	37.77	39.50	42.57
2. ลำพูน	32.35	32.89	32.22	30.95
3. น่าน	11.00	9.82	8.08	5.16
4. เชียงราย	7.80	7.96	7.53	8.05
5. ลำปาง	2.85	2.73	2.60	4.68
6. อุดรดิตถ์	1.40	1.34	1.27	0.25
7. สุโขทัย	0.39	0.38	1.21	1.19
8. พะเยา	1.19	0.95	0.96	1.58
9. อื่น ๆ	0.95	0.94	1.20	1.81
รวม	96.69	94.78	94.57	96.23
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ				
1. เลย	1.49	3.45	2.69	0.72
2. หนองคาย	1.66	1.68	1.64	1.50
3. อุดรธานี	-	-	0.99	0.78
4. นครพนม	0.05	0.06	0.05	0.03
5. นครราชสีมา	0.09	-	-	0.50
6. บุคคหาร	-	-	-	0.17
รวม	3.29	5.19	5.38	3.70
ภาคตะวันออก : ชลบุรี	-	0.01	0.01	0.04
ภาคตะวันตก : กาญจนบุรี	0.02	0.02	0.04	0.03
รวมทั้งประเทศ	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

1.2 ประเภทของลำไย

ลำไยเป็นผลไม้ที่อาจแบ่งแยกตามลักษณะใหญ่ ๆ ได้ 3 ประเภท คือ

1.2.1 แบ่งตามลักษณะของพันธุ์ ซึ่งประกอบด้วย

1.2.1.1 พันธุ์เบา หมายถึง พันธุ์ลำไยที่ใช้เวลานับตั้งแต่ออกดอกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวผลผลิต ประมาณ 6 เดือน ได้แก่ พันธุ์อีค้อ

1.2.1.2 พันธุ์กลาง หมายถึง พันธุ์ลำไยที่ใช้เวลานับตั้งแต่ออกดอกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวผลผลิต ประมาณ 7 เดือน ได้แก่ พันธุ์อีแห้ว สีชมพู

1.2.1.3 พันธุ์หนัก หมายถึง พันธุ์ลำไยที่ใช้เวลานับตั้งแต่ออกดอกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวผลผลิต ประมาณ $8 \frac{1}{2}$ เดือน ได้แก่ พันธุ์อีเขี้ยว กระจิโกลบใบคำ (อีคำ)

1.2.2 แบ่งตามลักษณะของต้นและผล ดังนี้

1.2.2.1 ลำไยเครือ ผลเล็ก เมล็ดโต มีกลิ่นคาวคล้ายกลิ่นกำมะถัน นิยมปลูกเป็นไม้ประดับทั่วไป

1.2.2.2 ลำไยต้น แบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่

1.2.2.2.1 ลำไยพื้นเมือง (ลำไยกระดูก) ผลเล็ก เมล็ดโต เนื้อบาง ให้ผลตก เปลือกลำต้นขรุขระมาก ต้นตั้งตรง นิยมใช้ทำเป็นต้นคอกในการขยายพันธุ์

1.2.2.2.2 ลำไยกระจิโกลบ เป็นลำไยที่นิยมบริโภคกันมาก มีพันธุ์ที่สำคัญ ๆ ได้แก่

ก. พันธุ์แดงกลม (อีแดง) ให้ผลตกที่สุด และสม่ำเสมอ ผลมีขนาดเล็ก เมล็ดโต เนื้อบาง และแตกง่าย ราคาต่ำ

ข. พันธุ์อีค้อ ให้ผลสม่ำเสมอไม่เว้นปีเหมือนพันธุ์อื่น ขนาดผลค่อนข้างใหญ่ ทรงกลมแป้น เขี้ยวเล็กน้อย เนื้อผลหนา มีสีขาวขุ่น

ค. พันธุ์หัว ผลใหญ่ เนื้อแห้งหนา มีสีขาวขุ่น เมล็ดเล็ก รสหวานแหลม และกรอบที่สุด เปลือกผลหนา ทนทานต่อการเก็บรักษา หรือการขนส่ง

ง. พันธุ์สีชมพู ผลปานกลาง ทรงผลค่อนข้างกลม เนื้อหนา และมีเส้นสีชมพูเรื่อ ๆ เมล็ดเล็ก รสหวานจัด และมีกลิ่นหอม เป็นพันธุ์ที่นิยมบริโภคมาก

จ. พันธุ์เขียว ผลใหญ่เขียว ๆ เนื้อหนา เมล็ดเล็ก หวาน-กรอบ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

อีเขียวก้านแข็ง ผลใหญ่ เมล็ดโต เนื้อกรอบ
เปลือกผลหนา

อีเขียวก้านอ่อน ผลโตสม่ำเสมอ เนื้อกรอบ
หนา เนื้อกรอบมากและมีรสหวานจัด

ฉ. พันธุ์กระโหลกดำ (อีดำ) ผลใหญ่ เนื้อหนापานกลาง
ค่อนข้างเหนียว เมล็ดเล็ก รสหวานจัด กรอบร่อน แต่สีเปลือกผลไม่สวย

ช. พันธุ์มาทิงโก้ง มีผลสวยและขนาดใหญ่ที่สุด สีเขียว แต่มี
คุณภาพและรสไม่ดี เพราะมีกลิ่นคาวจัดเหมือนกำมะถัน

จากตารางที่ 6 ถึง 8 แสดงปริมาณผลผลิตลำใยของจังหวัดเชียงใหม่ - ลำพูน แยกตามพันธุ์ จากตารางจะเห็นว่า พันธุ์อีคือเป็นพันธุ์ที่นิยมปลูกกันมากที่สุด และมีอเปรียบเทียบกับผลผลิตลำใยของทั้งสองจังหวัด จะเห็นว่า จังหวัดลำพูน สามารถปลูกลำใย พันธุ์อีคือได้มากกว่าผลผลิตของจังหวัดเชียงใหม่ คือ ให้ผลผลิตจำนวน 3.5 , 4.8 และ 5.1 ล้านกก. ทั้งในปี 2525 - 2527 ตามลำดับ พันธุ์ของลำใยที่นิยมปลูกรองลงมาได้แก่ พันธุ์หัว สามารถปลูกได้มากที่สุดที่จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจำนวนเท่ากับ 2.1 , 1.9 และ 2.0 ล้านกก. ทั้งในปี 2525 - 2527 ตามลำดับ พันธุ์ของลำใยที่นิยมปลูกกันรองลงมา ได้แก่ พันธุ์เขียวเขียว ปลูกได้มากที่สุดที่จังหวัดลำพูน คือ สามารถให้ผลผลิตจำนวน 1.1 , 9.2 และ 9.9 ล้านกก. ทั้งในปี 2525 - 2527 ตามลำดับ จะสังเกตได้ว่า พันธุ์อีคือ มีแนวโน้มที่จะปลูกเพิ่มมากขึ้น และเพิ่มขึ้นในอัตราที่ค่อนข้างรวดเร็ว

ตารางที่ 6 ปริมาณผลผลิตลำไยของจังหวัดเชียงใหม่ - ลำพูน แยกตามพันธุ์

หน่วย : กก.

พันธุ์	เชียงใหม่			ลำพูน		
	ปี 2525	ปี 2526	ปี 2527	ปี 2525	ปี 2526	ปี 2527
อึกอ	3,042,930	2,738,687	3,883,603	3,545,052	4,891,219	5,132,010
เขียวเขียว	868,470	781,623	859,785	1,163,950	925,448	995,065
สีชมพู	1,184,220	1,065,798	1,385,537	558,576	378,169	469,031
แห้ว	2,114,850	1,903,365	2,093,701	2,854,746	882,091	1,180,337
แดงกลม	700,350	630,315	661,930	48,790	37,053	-
พันธุ์อื่น ๆ	1,286,620	1,157,038	650,480	424,675	203,592	223,520
พันธุ์พื้นเมือง	1,181,430	1,063,287	698,742	-	77,940	-
รวม	10,377,870	9,340,063	10,233,778	8,595,789	7,395,512	7,999,963

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่
สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน

ตารางที่ ๗ สัดส่วนของพันธุ์ลำไยที่ปลูกในจังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน

หน่วย : %

พันธุ์	เชียงใหม่			ลำพูน		
	ปี 2525	ปี 2526	ปี 2527	ปี 2525	ปี 2526	ปี 2527
อึกอ	29.32	29.32	37.95	41.24	66.14	64.15
เบี้ยวเขียว	8.37	8.37	8.40	13.54	12.51	12.44
สีชมพู	11.41	11.41	13.54	6.50	5.11	5.86
แห้ว	20.38	20.38	20.46	33.21	11.93	14.75
แดงกลม	6.75	6.75	6.75	0.57	0.50	-
พันธุ์อื่น ๆ	12.39	12.39	6.35	4.94	2.75	2.80
พันธุ์พื้นเมือง	11.38	11.38	6.83	-	1.06	-
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่
สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน

008965

ตารางที่ 8 ปริมาณผลผลิตลำไยรวมของจังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน

ปริมาณ : กก.

เชียงใหม่และลำพูน						
พันธุ์	ปี 2525		ปี 2526		ปี 2527	
	ปริมาณ	%	ปริมาณ	%	ปริมาณ	%
อ็อค	6,587,982	34.72	7,629,856	45.59	9,015,613	49.45
เบี้ยวเขียว	2,032,420	10.71	1,707,071	10.20	1,854,850	10.17
สีชมพู	1,742,796	9.19	1,443,967	8.63	1,854,568	10.17
แห้ว	4,969,596	26.19	2,785,456	16.64	3,274,038	17.96
แดงกลม	749,140	3.95	667,368	3.99	661,930	3.63
พันธุ์อื่น ๆ	1,710,295	9.01	1,360,630	8.13	874,000	4.79
พันธุ์พื้นเมือง	1,181,430	6.23	1,141,227	6.82	698,742	3.83
รวม	18,973,659	100.00	16,735,575	100.00	18,233,741	100.00

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่

สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน

1.2.3 แบ่งตามขนาด หรือ แบ่งตามเกรด การแบ่งชนิดนี้เพื่อใช้เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยใช้จำนวนผลต่อ กก. เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 3 เกรด คือ

1.2.3.1 เกรด เอ มีจำนวนผลไม่เกิน 75 ผล ต่อ 1 กก.

1.2.3.2 เกรด บี มีจำนวนผลตั้งแต่ 76 - 85 ผล ต่อ 1 กก.

1.2.3.3 เกรด ซี มีจำนวนผลตั้งแต่ 86 - 95 ผล ต่อ 1 กก.

1.3 การบรรจุหีบห่อ ก่อนที่ลำไยจะถูกส่งไปขายนั้น จะต้องนำลำไยบรรจุลงในภาชนะ ซึ่งภาชนะที่บรรจุลำไยนี้มีหลายชนิด ตามวัตถุประสงค์ของการจำหน่าย ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

1.3.1 การบรรจุหีบห่อเพื่อวัตถุประสงค์ในการจำหน่ายภายในประเทศ มีภาชนะที่ใช้บรรจุ คือ

เข่งสานด้วยไม้ไผ่ เป็นเข่งรูปทรงกระบอก เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ $1 \frac{1}{2}$ ฟุต สูงประมาณ $1 \frac{3}{4}$ ฟุต มีน้ำหนักประมาณ 3 กก. และเพื่อที่จะให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน จึงกำหนดให้เข่ง 1 ใบ บรรจุลำไยได้เพียง 22 กก. ซึ่งถ้าหากรวมกับน้ำหนักของเข่งแล้ว ก็จะได้น้ำหนักรวมเท่ากับ 25 กก.

1.3.2 การบรรจุหีบห่อเพื่อวัตถุประสงค์ในการส่งออกจำหน่ายยังต่างประเทศ มีภาชนะที่ใช้บรรจุ คือ

ตะกร้าพลาสติก เป็นตะกร้าทรงสี่เหลี่ยมปากกว้าง มีฝาปิด ก้นตะกร้ามีความกว้างยาวเท่ากับ 8×12 นิ้ว ส่วนปากตะกร้ามีความกว้างยาวเท่ากับ 10×14 นิ้ว ตะกร้าใบหนึ่งจะสูงประมาณ 1 ฟุต และเมื่อปิดฝาตะกร้าแล้ว สามารถวางซ้อน ๆ กันได้ถึง 10 ชั้น ตะกร้าใบหนึ่ง ๆ มีน้ำหนักประมาณ 0.8 กก. สามารถบรรจุลำไยได้ 10 กก.

2. การตั้งราคา (Pricing)

ราคาของลำไยจะถูกกำหนดขึ้นจากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

2.1 คุณภาพของลำไย ถ้าหากลำไยมีเนื้อหนา ผลใหญ่ รสหวาน ก็จะเป็นที่นิยมมาก จึงมีผลทำให้ระดับราคาของลำไยมีแนวโน้มสูงขึ้น ในทางตรงกันข้ามถ้าลำไยให้ผลผลิตที่มีคุณภาพไม่ดี มีผลเล็ก เนื้อไม่หนา ก็จะทำให้ระดับราคาลดลง

2.2 สมาคมชาวสวนลำไย โดยทั่วไปแล้วสมาคมชาวสวนลำไยจะมีการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในค้ำนต่าง ๆ เช่น การให้ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดกลางลำไย ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบำรุงพันธุ์หรือการขยายพันธุ์ลำไย และ การกำหนดราคาขายให้ชาวสวน การที่ค้กกำหนดราคาขายนี้ ก็เพื่อที่จะลดการขายต่ำกว่าราคากันระหว่างชาวสวนลำไย และเพื่อไม่ให้พวกพ่อค้ากคราคาลำไยได้

2.3 อุปสงค์และอุปทานของลำไย กล่าวคือ จะมีระดับราคาสูงในช่วงที่ลำไยกำลังเริ่มเข้าสู่ตลาด คือ ประมาณต้นเดือนกรกฎาคม ซึ่งในช่วงนี้ลำไยจะเข้าสู่ตลาดน้อย เมื่อปริมาณลำไยได้เข้าสู่ตลาดเพิ่มมากขึ้น ระดับราคาก็จะลดลง จากนั้นระดับราคาของลำไย จะเพิ่มสูงขึ้นอีกเล็กน้อย ในช่วงที่ใกล้จะหมดฤดูของลำไย คือ ในช่วงเดือนกันยายน

2.4 รัฐบาล หน่วยงานของรัฐบาลจะเป็นผู้กำหนดราคาลำไยส่งออกขั้นต่ำสุด การกำหนดราคาขั้นต่ำสุดในการส่งออกนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อมิให้พ่อค้าส่งออกต่ำกว่าราคาขายกันเอง อันจะส่งผลให้พ่อค้าส่งออกเหล่านั้น มากคราการับซื้อลำไยจากเกษตรกร วิธีการกำหนดราคาส่งออก จะเป็นในรูปของการร่วมประชุมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง พ่อค้าส่งออก และ ตัวแทนเกษตรกรชาวสวนลำไย โดยเริ่มมีการกำหนดราคาขั้นต่ำสำหรับการส่งออกลำไยต่อ กก. ดังนี้ คือ 23 บาท 26 บาท 29 บาท 27 บาท และ 27 บาท ในปี 2523 - 2527 ตามลำดับ

ตารางที่ ๑ ราคาขายส่งลำไยสดเฉลี่ยรายเดือน

หน่วย : บาท / กก.

เดือน	ปี 2522	ปี 2523	ปี 2524	ปี 2525	ปี 2526
มกราคม	-	-	-	-	-
กุมภาพันธ์	-	-	-	-	-
มีนาคม	-	-	-	-	-
เมษายน	-	-	-	-	-
พฤษภาคม	-	-	-	-	-
มิถุนายน	-	-	-	-	-
กรกฎาคม	19.54	-	29.50	-	22.68
สิงหาคม	20.87	28.34	24.64	18.11	20.87
กันยายน	20.87	20.82	21.30	18.47	20.38
ตุลาคม	-	28.92	-	19.78	21.13
พฤศจิกายน	-	-	-	-	-
ธันวาคม	-	-	-	-	-
เฉลี่ย	20.43	28.69	25.15	18.78	21.26

ที่มา : กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 10 ราคาขายปลีกกล้วยสดเฉลี่ยรายเดือน

หน่วย : บาท / กก.

เดือน	ปี 2522	ปี 2523	ปี 2524	ปี 2525	ปี 2526
มกราคม	-	-	-	-	-
กุมภาพันธ์	-	-	-	-	-
มีนาคม	-	-	-	-	-
เมษายน	-	-	-	-	-
พฤษภาคม	-	-	-	-	-
มิถุนายน	-	37.50	-	-	-
กรกฎาคม	37.50	36.00	35.00	20.00	32.50
สิงหาคม	27.50	35.00	27.50	22.50	27.50
กันยายน	27.50	32.50	25.00	20.00	27.50
ตุลาคม	-	32.50	-	-	-
พฤศจิกายน	-	-	-	-	-
ธันวาคม	-	-	-	-	-
เฉลี่ย	30.84	34.38	29.17	20.83	29.17

ที่มา : กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

2.5 ต้นทุนในการผลิตลำไย นับว่าเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดราคาลำไย ทั้งนี้เพราะต้นทุนนี้เป็นส่วนที่เจ้าของสวน จะต้องใช้จ่ายในการเพาะปลูกลำไย ต้นทุนในการผลิตลำไยนี้ สามารถแบ่งออกได้ดังนี้

- 2.5.1 ค่าใช้จ่ายในการปลูก จะประกอบไปด้วย ค่าแรงงานในการปลูก ค่าพันธุ์ของลำไย
- 2.5.2 ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา จะประกอบไปด้วย ค่าจ้างแรงงาน และค่าอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการดูแลรักษา ยากำจัดศัตรูพืช และปุ๋ย
- 2.5.3 ค่าใช้จ่ายในการเก็บเกี่ยว
- 2.5.4 ต้นทุนคงที่ ซึ่งได้แก่ ค่าภาษีที่ดิน ค่าใช้ที่ดิน ค่าเสื่อมราคาต่าง ๆ

ตารางที่ 11 ทุนการผลิกลำไย ปี 2522 และ ปี 2525

รายการ	มูลค่า	
	ปี 2522	ปี 2525
1. ค่าใช้จ่ายในการปลูก (บาท/ไร่)	211.62	177.79
1.1 แรงงาน		
1.2 พันธุ์		
2. ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา (บาท/ไร่)	1,849.02	2,233.22
2.1 แรงงาน		
2.2 อุปกรณ์ สารเคมีและปุ๋ยคอก		
3. ค่าใช้จ่ายในการเก็บเกี่ยว (บาท/ไร่)	225.00	487.54
4. ทุนคงที่ (บาท/ไร่)	353.34	382.09
4.1 ภาษีที่ดิน		
4.2 ค่าใช้ที่ดิน		
4.3 ค่าเสื่อม		
รวมทุนการผลิกลำไย (บาท)	2,638.98	3,280.64
ผลผลิตลำไย (กก.)	308.00	474.45
ผลผลิตการผลิกลำไย กก. (บาท)	10.28	6.91

ที่มา : "ลำไย" เอกสารรวบรวมโดยสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวางที่ 11 นี้ จะเห็นได้ว่าในปี 2522 นั้น การปลูกลำไยจะมีต้นทุนการผลิต
ต่อไร่ดังนี้

ค่าใช้จ่ายในการปลูก	211.62	บาท
ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา	1,845.02	บาท
ค่าใช้จ่ายในการเก็บเกี่ยว	225.00	บาท
ต้นทุนคงที่	343.34	บาท
รวมต้นทุนการผลิตต่อไร่	2,638.98	บาท
ลำไย 1 ไร่ สามารถให้ผลผลิตลำไยเฉลี่ยเท่ากับ	308	กก.
ดังนั้น ต้นทุนการผลิตต่อ กก. จะเท่ากับ	10.28	บาท

สำหรับในปี 2525 มีต้นทุนการผลิตต่อไร่ ดังนี้

ค่าใช้จ่ายในการปลูก	177.79	บาท
ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา	2,233.22	บาท
ค่าใช้จ่ายในการเก็บเกี่ยว	487.54	บาท
ต้นทุนคงที่	382.09	บาท
รวมต้นทุนในการผลิตต่อไร่	3,280.64	บาท
ลำไย 1 ไร่ สามารถให้ผลผลิตลำไยเฉลี่ยเท่ากับ	474.45	กก.
ดังนั้น ต้นทุนการผลิตต่อ กก. จะเท่ากับ	6.91	บาท

เป็นที่น่าสังเกตว่า ต้นทุนการผลิตต่อไร่ในปี 2525 ได้ลดลงเมื่อเทียบกับปี 2522 กล่าวคือ ลดลงจาก กก.ละ 10.28 บาท ในปี 2522 มาเป็น 6.91 บาท ในปี 2525 สาเหตุที่เป็นเช่นนั้น เป็นเพราะผลผลิตต่อไร่ ได้เพิ่มขึ้นประมาณ 57 % สาเหตุที่ผลผลิตลำไยเพิ่มขึ้น อาจเนื่องมาจากการเพิ่มค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา ซึ่งจะทำให้ผลผลิตมีปริมาณสูงขึ้น การที่ปริมาณผลผลิตลำไยขึ้นนี้ก็ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการเก็บเกี่ยวสูงขึ้นตามไปด้วย

ราคาจำหน่ายและการเคลื่อนไหวของราคา

ก. ราคาลำไยจะขึ้นอยู่กับพันธุ์ ขนาด และ คุณภาพของลำไย (ตารางที่ 12) พันธุ์ลำไยแบ่งออกตามฤดูกาลเก็บเกี่ยวได้ 3 ชนิด คือ พันธุ์เบา พันธุ์กลาง และ พันธุ์หนัก พันธุ์หนัก และ พันธุ์เบา ซึ่งไค้แก่ พันธุ์อ็อค จะมีช่วงเก็บเกี่ยวตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ถึง ต้นเดือนสิงหาคม ดังนั้นพันธุ์นี้จึงเป็นพันธุ์ที่ราคาดี เพราะเข้าสู่ตลาดก่อนพันธุ์อื่น ๆ พันธุ์แดงกลม ถึงแม้ว่าจะเป็นพันธุ์เบา แต่ราคาจะต่ำกว่าพันธุ์อ็อค เพราะมีผลขนาดเล็กกว่า เมล็ดโต เนื้อบางและแตกง่าย พันธุ์กลางไค้แก่ พันธุ์เขียวเขียว และ พันธุ์สีชมพู พันธุ์กลาง ทั้งสองพันธุ์นี้ โดยปกติจะออกสู่ตลาดประมาณต้นเดือนสิงหาคมถึงปลายเดือนสิงหาคม ราคาของทั้งสองพันธุ์จะมีราคาสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับพันธุ์อื่น ๆ เพราะเป็นพันธุ์ที่มีคุณภาพดี กล่าวคือ ผลโต เนื้อกรอบหวาน และมีกลิ่นหอม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพันธุ์สีชมพู เป็นที่นิยมของผู้บริโภคมาก ส่วนพันธุ์หนัก ไค้แก่ พันธุ์แห้ว ซึ่งจะเริ่มเก็บเกี่ยวประมาณเดือนสิงหาคม และสิ้นสุดประมาณเดือนกันยายน จากตารางที่ จะเห็นว่าราคาลำไยจะลดหลั่นตามพันธุ์ดังนี้ พันธุ์สีชมพู เขียวเขียว อ็อค แห้ว แแดงกลม

ข. เมื่อพิจารณาราคาคามเกรค ราคาจะลดลงจาก 18.99 บาท ต่อ กก. มาเป็น 15.37 บาท และ 11.87 บาท ต่อ กก. คามเกรค เอ บี และ ซี ตามลำดับ ส่วนราคายืนแปรในระหว่างเริ่มฤดูจนถึงปลายฤดูเก็บเกี่ยว พอสรุปได้ดังนี้

พันธุ์เบาคุณภาพดีที่ออกก่อนฤดูลำไยจะได้ราคาสูง ซึ่งไค้แก่

พันธุ์อ็อค

พันธุ์กลาง ถึงแม้ว่าจะออกประมาณกลางฤดู แต่มีราคาสูง เนื่องจากคุณภาพบริโภคสดของพันธุ์ ซึ่งไค้แก่พันธุ์เขียวเขียว และพันธุ์สีชมพู

พันธุ์หนัก เมื่อเริ่มเข้าสู่ตลาดจะต้องแข่งขันราคากับพันธุ์กลาง คุณภาพดี ราคาของพันธุ์หนักในช่วงแรกจะต่ำ แต่ราคาจะเพิ่มขึ้นช่วงปลายฤดูลำไย ซึ่งเป็นช่วงที่ปริมาณลำไยในตลาดลดลงอย่างมากมาย

ตารางที่ 12 ราคาขายส่ง (บาท/กก.) ที่จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2526

ราคาขายส่ง (บาท/กก.)

พันธุ์		ก.ค. 27-31	ส.ค. 1-7	ส.ค. 8-14	ส.ค. 15-21	ส.ค. 22-28	ส.ค. 29-31	เฉลี่ย
อโศก	เอ	20.67	21.80	19.75	12.40	-	-	18.65
	บี	18.00	14.50	14.00	10.20	-	-	14.17
	ซี	15.00	10.75	11.25	7.00	-	-	11.00
แดงกลม	เอ	15.50	15.20	15.25	13.80	12.50	-	14.45
	บี	9.50	11.75	14.00	10.60	9.00	-	10.97
	ซี	6.00	6.50	10.00	7.60	-	-	7.53
เขียวเขียว	เอ	21.00	22.80	21.50	19.40	17.40	19.50	20.27
	บี	18.50	16.60	16.25	16.20	14.40	16.83	16.46
	ซี	18.00	11.11	14.00	12.67	11.00	-	13.33
สีชมพู	เอ	18.50	28.00	24.25	20.70	18.80	18.00	23.04
	บี	25.00	22.60	19.25	16.60	16.00	15.00	19.07
	ซี	18.00	17.50	15.00	13.33	12.80	11.50	14.69
แห้ว	เอ	-	-	17.33	17.00	15.60	18.67	17.15
	บี	-	-	15.00	13.80	13.00	15.67	14.37
	ซี	-	-	12.00	11.00	9.75	11.67	11.11
เฉลี่ย	เอ	21.42	21.95	19.15	16.66	16.08	18.72	18.99
	บี	17.75	16.36	15.70	13.48	13.10	15.83	15.37
	ซี	14.25	11.44	12.45	10.32	11.18	11.59	11.87

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่ ข้อมูลเบื้องต้นปี 2526

3. ช่องทางการจำหน่าย (Place)

ระบบการจำหน่ายลำไยจากเกษตรกรชาวสวนลำไย ไปจนถึงผู้บริโภคนั้น อาจจำแนกออกได้ดังนี้

3.1 ตลาดค้าส่งในท้องถิ่น . เป็นการซื้อขายลำไยระหว่างเกษตรกรชาว-
ลำไยกับพ่อค้าขายส่งภายในท้องถิ่น วิธีการซื้อทำได้หลายวิธีดังนี้

3.1.1 การขายเหมา เป็นการขายโดยชาวสวนลำไยทำสัญญาซื้อขาย
ลำไยกับพ่อค้าในท้องถิ่น ซึ่งระยะเวลาในสัญญาขึ้นอยู่กับ การตกลงกัน โดยพ่อค้าจะวางมัดจำ
ไว้ตามเงื่อนไขที่ตกลงกัน และเข้าถือสิทธิ์เก็บลำไยตามสัญญา วิธีการขายดังกล่าวนี้ ยังอาจ
แบ่งออกได้ดังนี้

3.1.1.1 การขายเหมาสวน 1 ปี พ่อค้าจะตกลงกับเจ้าของสวนโดย
จะเหมาซื้อลำไยทั้งสวน ซึ่งอาจเริ่มตั้งแต่ลำไยออกดอกจนถึงลำไยมีผลโตแล้ว ทลอกไปถึง
ลำไยแก่ พ่อค้าจะเก็บเกี่ยวได้ พ่อค้าที่จะมาซื้อแบบเหมาสวน 1 ปีนี้ จะเป็นผู้มีประสบการณ์
ในเรื่องลำไยเป็นอย่างดี กล่าวคือ พ่อค้าจะสามารถคาดคะเนได้ว่า เขาจะได้ผลผลิตลำไย
ทั้งหมดเป็นจำนวนกี่เซ่ง การคาดคะเนสภาพดินฟ้าอากาศ ว่าจะมีลมพายุพัดแรงจนทำให้ต้น-
ลำไยโค่นล้มเสียหายหรือไม่ ฯลฯ เมื่อได้คาดการณ์ไว้เรียบร้อยแล้ว พ่อค้าก็จะทำการตกลง
ซื้อขายกับเกษตรกร โดยทำสัญญาซื้อขายกัน แล้วพ่อค้าจะวางเงินมัดจำประมาณ 70-80 %
ของราคาที่ตกลงกัน ส่วนที่เหลือจะจ่ายเมื่อดึงดูเก็บเกี่ยวลำไย

ในด้านการบำรุงรักษานั้น ชาวสวนลำไยยังคงบำรุงรักษาค้นลำไยอยู่ แต่ผู้ซื้อเหมา
จะควบคุมการดูแลรักษาของเกษตรกรอีกต่อหนึ่ง

การขายเหมาแบบนี้ เป็นที่นิยมในหมู่เกษตรกร เพราะเกษตรกรไม่ต้องรับภาระ
ความเสี่ยงทางด้านตลาด ซึ่งได้แก่ จำนวนผลผลิต ราคาของลำไย การบรรจุน้ำหนัก ฯลฯ

ข้อดีและข้อเสียของการขายเหมาสวนวิธีนี้

ข้อดี

- ก. ชาวสวนลำไยจะไม่ต้องรับภาระความเสี่ยงทางการตลาด
- ข. ได้รับเงินทันทีที่ทำสัญญาขายเหมาสวน เป็นเงินมัดจำ

ประมาณ 70 - 80 %

ข้อเสีย

- ก. แม้ว่าปริมาณของผลผลิตจะมากขึ้น คือ ลำไยจะให้ผลลกว่าที่คาดไว้ แต่ชาวสวนลำไยก็จะไม่ได้รับผลประโยชน์ส่วนนั้น

3.1.1.2 การขายเหมาแข่งหรือการขายยาว การขายโดยวิธีนี้ พ่อค้าจะจ่ายเงินให้แก่เกษตรกรชาวสวนลำไย ตามจำนวนแข่งที่ได้ตกลงกันไว้ โดยมี การกำหนดน้ำหนักของลำไยต่อแข่ง และ ราคาต่อแข่งไว้ เมื่อถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยวลำไย พ่อค้ามีสิทธิ์ที่จะเก็บเกี่ยวลำไย ตามจำนวนแข่งที่ตกลงกัน ถ้าหากมีโคผลผลิตไม่ดี ไม่สามารถเก็บเกี่ยวลำไยได้ตามจำนวนแข่งที่ตกลงกัน พ่อค้าก็จะไม่เก็บเกี่ยว แต่จะให้ เกษตรกรเก็บเกี่ยวเอง สัญญานั้นก็จะถูกเลื่อนไปในปีถัดไป และถือว่าสัญญานั้น ล้มเลิกลง ก็ต่อเมื่อพ่อค้าสามารถเก็บเกี่ยวลำไยได้ครบตามจำนวนแข่งที่ได้ตกลงกันไว้

ข้อดีและข้อเสียของการขายเหมาแข่ง วิธีนี้คือ

ข้อดี

- ก. ชาวสวนลำไยสามารถขายลำไย โดยได้รับเงินเต็ม ตามจำนวนที่ตกลงกันไว้ในทันที

ข้อเสีย

- ก. หากมีโคผลผลิตลำไยลดลง อันเนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น ทางด้านภูมิอากาศ โดยที่ลำไยโคนล้มเสียหายจากลมที่พัดแรงจัด เกษตรกรจะต้อง

ขายลำไยไปในราคาที่ถูกลง ความเสียหายที่ไต่ตกลงกัน

ข. พ่อค้ามักจะใช้เล่ห์เหลี่ยมชั้นเชิง ที่จะทำให้ได้น้ำหนักไม่ครบตามจำนวนที่ไต่ตกลงกับไว้ อันจะทำให้ต้องเลื่อนสัญญาออกไปอีก วิธีการที่จะทำให้ได้น้ำหนักไม่ครบตามจำนวนนั้น พ่อค้าสามารถทำได้โดย รอจนกว่าลำไยแก่จัดและร่วงเสียก่อน รีดถึงลำไยออกให้ใบร่วงมากที่สุด เพื่อให้ได้จำนวนลำไยเพิ่มมากขึ้น ใช้แข่งขนาดที่ใหญ่กว่า

3.2 การขาย ณ แหล่งผลิต การขายโดยวิธีนี้ ชาวสวนลำไยจะนำลำไยออกขายบริเวณหน้าตลาด เมื่อปริมาณการขายเพิ่มมากขึ้น ก็จะกระจายไปตามริมถนน ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะขายกันบนริมถนนสายเชียงใหม่-ลำพูน จนกระทั่งทางเทศบาล และเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องเข้ามาดูแล เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความปลอดภัยของผู้ซื้อและผู้ขาย

แหล่งซื้อขายลำไยที่สำคัญ และเป็นที่ยึดกันแพร่หลายในจังหวัดเชียงใหม่ และลำพูน ได้แก่

- 3.2.1 ตลาดหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
- 3.2.2 ตลาดสันป่าตอง อําเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
- 3.2.3 ตลาดหนองทอง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
- 3.2.4 ตลาดสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
- 3.2.5 ตลาดป่าแห้ว อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
- 3.2.6 ตลาดริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
- 3.2.7 ตลาดคอยติ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
- 3.2.8 ตลาดหนองมูล อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

3.3 การขายที่ตลาดกลาง ตลาดกลางนี้เป็นตลาดที่จัดตั้งขึ้น ในปี 2524 โดยมีจุดประสงค์ เพื่อให้เกษตรกรนำผลผลิตทางการเกษตรทุกชนิด มาจำหน่ายโดยตรง ในราคายุติธรรม การจัดตั้งตลาดกลางนี้ ทางจังหวัดเชียงใหม่ ได้เลือกเอาตลาด - ราษฎร์พิชัย ถนนมณีนพรัตน์ ในตัวอำเภอเมือง เป็นตลาดกลาง โดยได้รับการสนับสนุน จากกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ และมีคณะกรรมการกลาง ซึ่งมีผู้ว่าราชการ จังหวัดเชียงใหม่เป็นประธาน และคณะกรรมการดำเนินงานเฉพาะกิจ อันประกอบด้วย บุคคลจากกลุ่มเกษตรกร , สหกรณ์การเกษตร , เอกชน และ จากหน่วยราชการ เป็นผู้ บริหารงานตลาดกลาง โดยมีการดำเนินงานตามมาตรฐานของตลาดกลาง และมีอุปกรณ์ อำนวยความสะดวกครบทุกประเภท

สำหรับจังหวัดลำพูน ได้เลือกตลาดคอยทิ บริเวณคอนกรีตวิชัย ถนนชูปเปอร์ - ไฮเวย์ ลำพูน - ลำปาง ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เป็นศูนย์กลางใน การซื้อขายลำไยทั้งเปลือกและสิ่ง โดยได้รับการสนับสนุนจากจังหวัดลำพูน

ข้อดีและข้อเสียของการขายที่ตลาดกลาง

ข้อดี

ก. ตลาดกลางนี้ มีคณะกรรมการกลาง ซึ่งมาจากบุคคลกลุ่ม ต่าง ๆ ตลอดจนได้มีการนำเอาวิธีการบริหารแนวใหม่ มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ครบทุกประเภท จึงทำให้การดำเนินงาน เป็นไปอย่างมีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสีย

ก. ตลาดกลางโดยเฉพาะที่ตลาดราษฎร์พิชัย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นตลาดที่สร้างขึ้นใหม่ และยังไม่เป็นที่รู้จักของบุคคลโดยทั่วไป จึงไม่ได้รับความสนใจ เท่าใดนัก

ข. การนำวิธีการบริหารการตลาดสมัยใหม่มาใช้นั้น ยังไม่เป็นที่ยอมรับของเกษตรกรชาวสวนลำไย ทั้งนี้เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงยึดมั่นในระบบและวิธีการดั้งเดิมที่ตนเองเคยชินอยู่

3.4 ตลาดค้าส่งระดับจังหวัด เป็นการซื้อขายลำไยระหว่างพ่อค้าขายส่งภายในท้องถิ่น / เกษตรกร กับพ่อค้าขายส่งในจังหวัด ตลาดค้าส่งระดับจังหวัดที่สำคัญ ได้แก่ ตลาดจันทร์ประวิตร บริเวณตลาดมหานาค และ ตลาดเชิงสะพานพุทธ ฯ บริเวณปากคลองตลาด พ่อค้าขายส่งในกรุงเทพมหานครนี้ มีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า " หยง "

วิธีการค้าขายลำไย ทำได้หลายวิธี ดังนี้

3.4.1 การฝากขาย เป็นวิธีการที่เกษตรกรชาวสวนลำไย จะส่งลำไยมาให้หยง เพื่อเป็นการประมูลขายให้กับพ่อค้าปลีกในกรุงเทพฯ ฯ ผู้ที่ให้ราคาสูงสุดก็จะได้ลำไยนั้นไป เมื่อขายลำไยได้แล้ว หยงก็จะแจ้งราคาขายลำไยให้กับเกษตรกร แล้วหักค่าผลตอบแทนจากการขาย ค่าขนส่ง ส่วนที่เหลือก็จะชำระให้กับเกษตรกร โดยการโอนเงินผ่านธนาคาร

ข้อดีและข้อเสียของการขายวิธีนี้

ข้อดี

ก. เกษตรกรจะสามารถขายลำไย ได้จำนวนมากและรวดเร็ว อันจะทำให้ลำไยไม่เสื่อมคุณภาพมากนัก และสามารถขายได้ทั้งหมด

ข้อเสีย

ก. เกษตรกรมักจะถูกหยงกดราคาอยู่เสมอ ทั้งนี้เพราะหยงจะแจ้งราคาต่ำกว่าราคาที่ตนขายได้ ซึ่งเป็นการเอาเปรียบเกษตรกร
ข. เกษตรกรไม่สามารถทราบได้ว่า สินค้าที่นำมาฝากขายนั้น จะมีมูลค่าประมาณเท่าใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับราคาเคลื่อนไหวขึ้นลงในแต่ละวัน

3.4.2 ใช้ตัวแทนรวบรวมลำไยจากพ่อค้าขายส่งภายในท้องถิ่น และจากเกษตรกร แล้วค่อยส่งมาให้หญิง เพื่อประมูลขายให้แก่พ่อค้าปลีกต่อไป จะเห็นว่าวิธีนี้หญิงไม่ได้ติดต่อกับเกษตรกรโดยตรง แต่เป็นการขายผ่านตัวแทน ซึ่งรวบรวมลำไยจากพ่อค้าส่งภายในท้องถิ่น และเกษตรกรอีกครั้งหนึ่ง

ข้อดีและข้อเสียของการใช้ตัวแทนรวบรวมลำไยวิธีนี้

ข้อดี

ก. เกษตรกรสามารถขายได้เงินสดทันที

ข้อเสีย

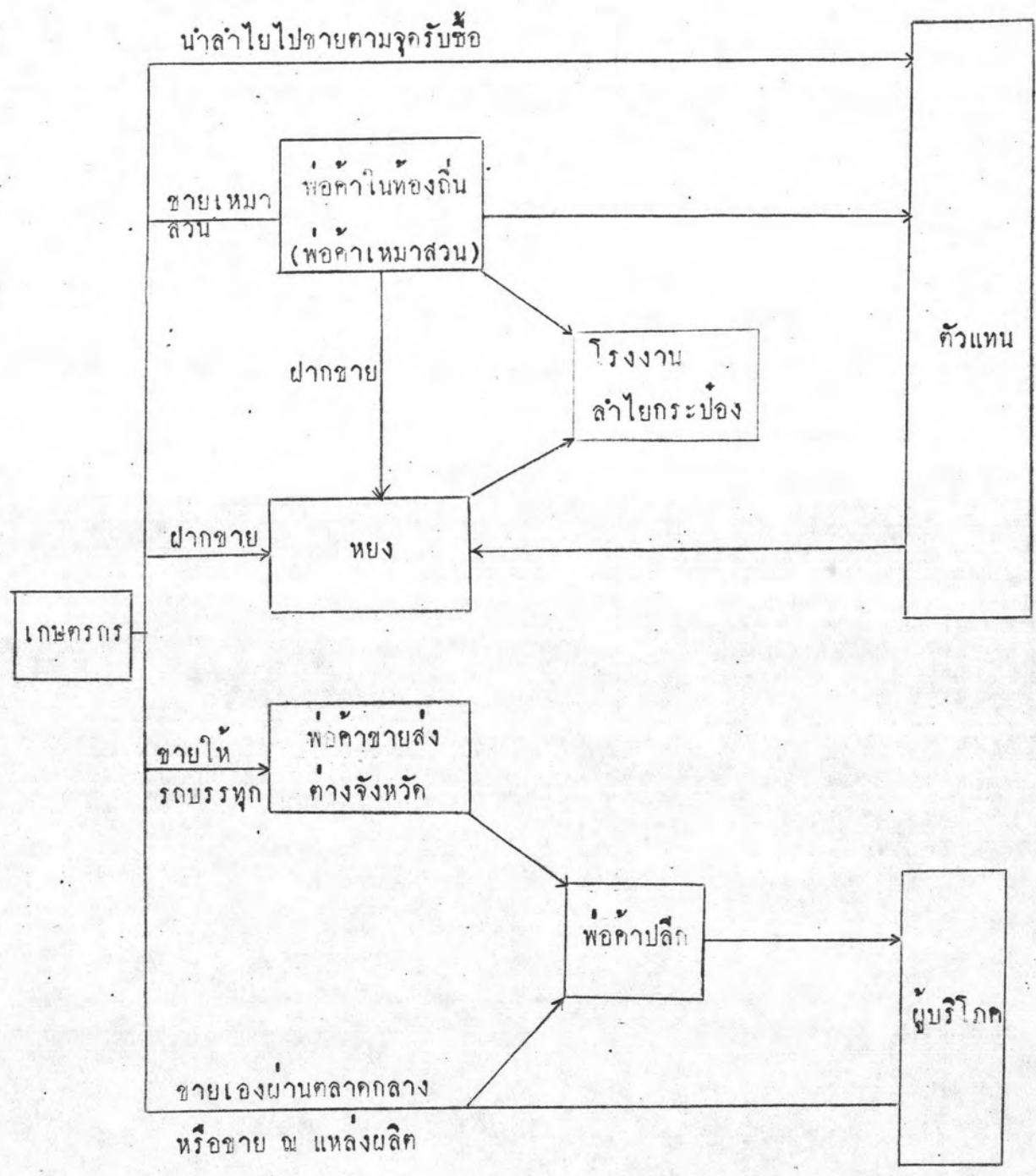
ก. มักจะมีปัญหาเรื่องคุณภาพของลำไย เช่น การปลอมปนและการคัดเกรดที่ไม่ได้มาตรฐาน

ระบบการจำหน่ายลำไยจากเกษตรกรชาวสวนลำไย ไปจนถึงผู้บริโภคนั้น พอดีจะสรุปได้ตามแผนภูมิดังต่อไปนี้

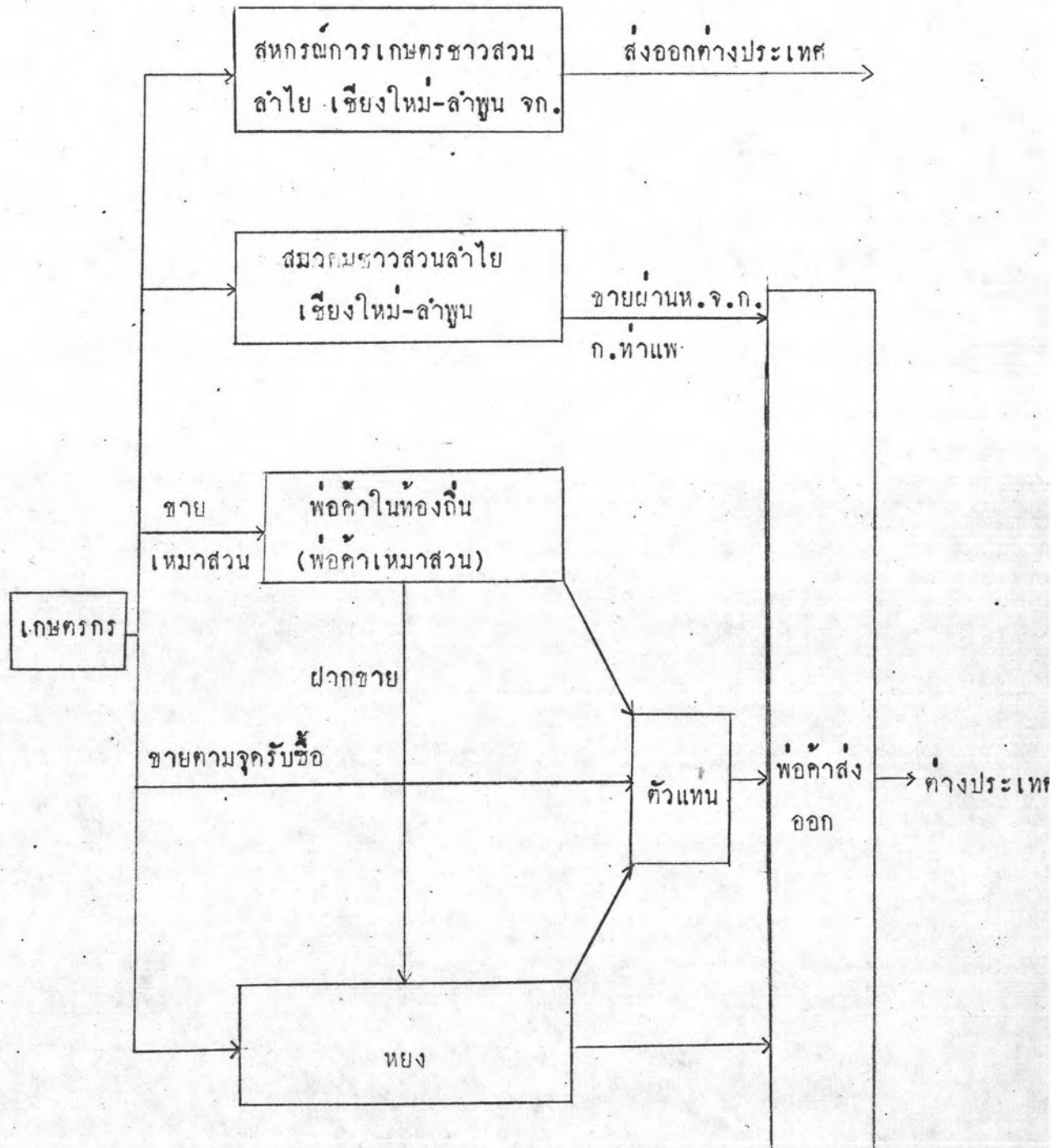
ก. สหกรณ์การเกษตรชาวสวนลำไยเชียงใหม่ - ลำพูน จำกัด สาเหตุของการก่อตั้งสหกรณ์นี้ เกิดจาก การที่สมาคมชาวสวนลำไยเชียงใหม่ - ลำพูน ไม่สามารถดำเนินการค้าขายลำไย และส่งออกลำไยได้ สมาชิกของสมาคมจึงได้เรียกร้องให้ภาครัฐบาล แก่กระทรวงพาณิชย์ ของกรมการค้าต่างประเทศ ว่าด้วยการอนุญาตให้ส่งผลลำไยสดออกไปนอกราชอาณาจักร ทางภาครัฐบาล โดยกระทรวงพาณิชย์ จึงได้ออกประกาศกระทรวงพาณิชย์ ว่าด้วยการกำหนด มาตรฐานจัดระเบียบในการส่งสินค้าออกไปนอกราชอาณาจักร ฉบับที่ 22 พ.ศ. 2526 โดยให้ยกเลิกระเบียบข้อ 1.2 จากเดิมที่ว่า ผู้ส่งออก จะต้องเป็นสมาชิกของสมาคมผู้ส่งออกผักและผลไม้ไทย เป็น ผู้ส่งออกจะต้องเป็นสมาชิกของสมาคมผู้ส่งออกผักและผลไม้ไทย หรือ เป็นสหกรณ์ที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยการสหกรณ์ และมีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการผลิต และ การค้าลำไย

ข. สมาคมชาวสวนลำไยเชียงใหม่ - ลำพูน เป็นสมาคมที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อเป็นที่รวมของเกษตรกรชาวสวนลำไย และเพื่อใช้เป็นตัวแทนของชาวสวนลำไย ในการประชุมร่วมกัน

ภาพที่ 1 แสดงช่องทางการจำหน่ายลำไยภายในประเทศ

ภาพที่ 2 แสดงช่องทางการจำหน่ายลำไยเพื่อส่งออกต่างประเทศ

ระหว่างชาวสวนลำไย พ่อค้าส่ง พ่อค้าส่งออก และ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐบาล เพื่อร่วมกันกำหนดราคาการรับซื้อลำไย ที่พ่อค้าส่งออกจะรับซื้อจากเกษตรกร

ก. การขายให้พ่อค้าส่งออกและตัวแทน พ่อค้าส่งออก หรือตัวแทนนายหน้า จะจัดตั้งจุดรับซื้อ เพื่อซื้อลำไยจากเกษตรกร โดยชำระเงินสดทันที พ่อค้าส่งออกหรือตัวแทนนายหน้า ส่วนใหญ่ มักจะนำตะกร้าหรือเข่งไปให้กับเกษตรกรเพื่อบรรจุลำไย วิธีการนี้ เกษตรกรจะไม่ต้องเสียค่าจ้างขายในเรื่องเข่งหรือตะกร้า ตัวแทนนายหน้านี้ จะนำลำไยขายต่อไปยังพ่อค้าส่งออก หรือหยงในกรุงเทพฯ ฯ หรือพ่อค้าปลีกจากต่างจังหวัด

ง. พ่อค้าในท้องถิ่น เกษตรกรมักจะขายลำไยให้แก่พ่อค้าในท้องถิ่น ในรูปแบบของการขายเหมาสวน พ่อค้าท้องถิ่นนี้ สามารถที่จะขายลำไยต่อไปได้โดยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

ขายให้แก่พ่อค้าส่งออก

ขายให้แก่ตัวแทน / นายหน้ารับซื้อลำไย

ขายให้แก่โรงงานลำไยกระป๋อง

ขายให้แก่หยงในกรุงเทพฯ ฯ ด้วยวิธีการฝากขาย

จ. หยงในกรุงเทพฯ เกษตรกรจะขายลำไยผ่านหยงในกรุงเทพฯ โดยวิธีการฝากขาย ดังที่ได้อธิบายแล้ว หยงดังกล่าวนี้จะรับซื้อลำไยได้จากพ่อค้าอื่นอีก เช่น พ่อค้าในท้องถิ่น ตัวแทนนายหน้า หยงก็จะนำลำไยนี้ไปขายให้แก่ พ่อค้าปลีก โรงงานลำไยกระป๋อง พ่อค้าส่งออก

ฉ. พ่อค้าส่ง เกษตรกรสามารถขายลำไยให้แก่พ่อค้าปลีก โดยที่พ่อค้าส่งจากต่างจังหวัด จะนำรถบรรทุกมาจอดบริเวณจุดรับซื้อต่าง ๆ และต่อรองราคากับเกษตรกรที่นำลำไยมาขายให้ เมื่อพ่อค้าส่งต่างจังหวัดนี้รับซื้อลำไยจนเต็มคันรถแล้ว ก็จะนำลำไยไปขายให้กับพ่อค้าปลีกตามจังหวัดต่าง ๆ โดยเฉพาะจังหวัดที่ตนเองอาศัยอยู่

๒. ขายเองผ่านตลาดกลาง หรือ ณ แหล่งผลิต การขายโดยวิธีนี้ ส่วนใหญ่จะขายให้แก่ผู้บริโภคนในจังหวัดเชียงใหม่ - ลำพูน สำหรับพ่อค้าปลีกที่มาซื้อลำไยจากเกษตรกรนั้น มักจะนำรถบรรทุก 4 ล้อ เข้าไปซื้อลำไยในส่วนของเกษตรกร แล้วจะขับรถดังกล่าวมาขายเร็ว ให้แก่ผู้บริโภคนในจังหวัดอื่น ๆ

4. การขนส่ง

การขนส่งลำไยจากแหล่งเพาะปลูกไปสู่ผู้บริโภคนั้น นับเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะลำไยเป็นผลไม้ที่เสื่อมคุณภาพได้ง่าย กล่าวคือ จะเก็บไว้ได้ในช่วงระยะเวลาเพียงสั้น ๆ ประมาณ 2 - 3 วันเท่านั้น หลังจากนั้นเนื้อของลำไยจะเหลวและเริ่มเน่าเสีย การเก็บลำไยไว้ในห้องเย็น จะช่วยชะลอการเน่าเสียบ้างเท่านั้น ดังนั้นการขนส่งลำไยไปให้ถึงมือผู้บริโภคนด้วยความรวดเร็ว ก็จะเป็นการช่วยรักษาคุณภาพของลำไย และไม่ทำให้ลำไยราคาตกมากนัก

การขนส่งลำไยภายในประเทศ แบ่งออกได้ดังนี้

- 4.1 ทางรถบรรทุก
- 4.2 ทางรถไฟ

4.1 การขนส่งทางรถบรรทุก สามารถแบ่งออกตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

4.1.1 การขนส่งไปมาระยะสั้นในแหล่งผลิต มักจะใช้รถบรรทุก 4 ล้อ และ 6 ล้อ

4.1.2 การขนส่งลำไยเพื่อนำไปจำหน่ายยังค่างจังหวัด โดยส่วนใหญ่จะเป็นการนำลำไยไปเร่ขายพร้อม ๆ กับรถ

4.1.3 การขนส่งลำไยจากแหล่งผลิตไปสู่ตลาดในกรุงเทพฯ และจังหวัดสำคัญ ๆ เช่นที่อำเภอหาคีใหญ่ ฯลฯ นิยมใช้รถ 10 ล้อ ซึ่งสามารถบรรทุกลำไยได้เฉลี่ย 400 เเช่ง น้ำหนักลำไย รวมทั้งเช่งกล้วย หนักประมาณเช่งละ 25 กก. อัตราค่าขนส่งคิดเหมาเป็นคันรถ คันละ 8,000 - 10,000 บาท หรือโดยเฉลี่ยค่าขนส่งประมาณเช่งละ 20 - 25 บาท และโดยทั่วไปแล้ว อัตราค่าขนส่งในช่วงกันฤดูลำไยจะสูงกว่าในช่วงปลายฤดู

4.2 การขนส่งทางรถไฟ จากการที่ลำไยเป็นผลไม้ที่เน่าเสียได้ง่าย ทางกรมรถไฟแห่งประเทศไทย จึงได้จัดบริการขนส่งโดยขบวนรถด่วนเร็ว จากแหล่งผลิตที่สำคัญ ๆ คือจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แคนธัย มายังกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียง ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.1 ขบวนรถด่วน ออกจากเชียงใหม่เวลา 16.05 น. ถึงกรุงเทพฯ ๓ ชั่วโมงเช้าวันรุ่งขึ้นเวลา 6.30 น.

4.2.2 ขบวนรถเร็วออกจากเชียงใหม่เวลา 14.45 น. ถึงกรุงเทพฯ ๓ ชั่วโมงเช้าวันรุ่งขึ้นเวลา 5.40 น.

ค่าขนส่งซึ่งรวมค่าระวาง ค่าประกันพิเศษ ค่าขนส่งขั้นที่ต้นทาง และค่าขนส่ง
ที่ปลายทาง คิดเป็นจำนวนเงิน ดังรายละเอียดความตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 13 อัตราค่าขนส่งทางรถไฟ ภายในประเทศ

บาท / เซ่ง

ต้นทาง - ปลายทาง	น้ำหนักไม่เกิน 20 กก.	น้ำหนัก 21 - 30 กก.
เชียงใหม่ - กรุงเทพฯ ๗	37.00	52.40
ลำพูน - กรุงเทพฯ ๗	36.00	51.40
ลำปาง - กรุงเทพฯ ๗	34.00	47.40
เด่นชัย - กรุงเทพฯ ๗	29.00	40.40

ที่มา : การรถไฟแห่งประเทศไทย

5. การส่งเสริมการจำหน่าย (Promotion)

เนื่องจากลำไยเป็นผลไม้ที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ดังนั้นในภาคเอกชน
ซึ่งได้แก่ เกษตรกรชาวสวนลำไย พ่อค้าคนกลาง ฯลฯ มักจะไม่นิยมการประชาสัมพันธ์
อีกทั้งลำไยยังเป็นผลไม้ที่ออกตามฤดูกาล ไม่ได้มีบริโภคกันทั้งปี

อย่างไรก็ตามเนื่องจากลำไยเป็นผลไม้เศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ
จึงทำให้ภาครัฐบาล ต้องยื่นมือเข้าช่วยเหลือในด้านการส่งเสริมการจำหน่ายทั้งหมด

การส่งเสริมการจำหน่าย แบ่งออกได้ 4 ประการ ดังนี้

5.1 การขายโดยพนักงานขาย การส่งเสริมการจำหน่ายลำไยโดยวิธีนี้
มักไม่เป็นที่นิยม ทั้งนี้เพราะลำไยเป็นสินค้าที่เน่าเสียง่าย ส่วนใหญ่จะขายลำไยผ่านพ่อค้า

คนกลาง

5.2 การโฆษณา การส่งเสริมการจำหน่ายลำไยโดยวิธีการนี้ ก็ไม่เป็นที่ยอมรับ ทั้งนี้เพราะลำไยมีช่วงการออกผลตามฤดูกาล ซึ่งผู้บริโภครหรือพ่อค้าคนกลางทราบกันดี แม้ว่าจะมีวิธีการบางอย่างที่คล้ายกับการโฆษณา (เช่นการจัดประกวดลำไย) แต่วิธีการและวัตถุประสงค์ จะมุ่งเน้นไปในด้านการประชาสัมพันธ์ เสียเป็นส่วนใหญ่

5.3 การส่งเสริมการขาย การส่งเสริมการจำหน่ายโดยวิธีการนี้ รัฐบาลเป็นผู้กระทำเองเสียส่วนใหญ่ โดยการจัดหาตลาดค้าส่ง และค้าปลีก ให้เกษตรกรชาวสวนลำไย นำลำไยไปขายให้แก่ผู้บริโภครโดยตรง เพื่อเป็นการลดช่วงของพ่อค้าคนกลาง

5.4 การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการจำหน่ายโดยวิธีการนี้ จะเป็นในรูปของการจัดงานประกวดลำไย ซึ่งมีขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และ ลำพูน โดยการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐบาล การจัดงานดังกล่าวนี้ จะมีการประกวดผลิตภัณฑ์ ที่ได้จากลำไยสด เช่น ลำไยแห้ง ลำไยแช่อิ่ม ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีการประกวดชิลาลำไย และการจำหน่ายลำไยราคาถูก ในงานนี้ด้วย ซึ่งจะเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทุกจังหวัด และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักท่องเที่ยวจากกรุงเทพฯ ฯ และชาวต่างประเทศ

การจัดงานลำไยนี้ ได้มีการจัดขึ้นเป็นเวลานานแล้ว เช่น ในปี 2526 ได้มีการจัดงานเทศกาลลำไยเชียงใหม่ 26 ระหว่างวันที่ 12 - 14 สิงหาคม 2526 ณ ศูนย์การค้าเชียงใหม่พลาซ่า อ.เมือง จ.เชียงใหม่ วัตถุประสงค์ในการจัดงานนี้ เพื่อที่จะส่งเสริมการปลูกพันธุ์ดีของเชียงใหม่ และการส่งเสริมการท่องเที่ยวในฤดูลำไย การจัดหาทุนเข้าสมทบกองทุนแม่บ้านเกษตรกร และเพื่อดำเนินงานตามโครงการประกวดผลไม้ (ลำไย) ปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดงานดังกล่าว เกิดจากสถานที่จัดงานไม่เหมาะสมเท่าที่ควร ทำให้การจำหน่ายสินค้าของสมาชิกสถาบันเกษตรกรได้น้อย นอกจากนี้ยังขาดความร่วมมือและการประสานงานของหน่วยงานบางฝ่าย

สำหรับหลักเกณฑ์ในการประกวดลำไย มีสาระสำคัญพอสรุปได้คือ ลำไยที่ส่งเข้าประกวด จะต้องมียี่สิบลักษณะโดยธรรมชาติ มีกิ่งก้านติดที่แสดงว่าตัดมาจากต้นลำไยเพื่อการประกวด (ไม่ใช่เพื่อการจำหน่าย) มีกิ่งก้านและใบติด มีความยาวไม่น้อยกว่า 30 ซม. ลำไยที่ส่งเข้าประกวด จะส่งเข้าประกวดได้หลายประเภท แต่ละประเภทจะต้องมีน้ำหนักสุทธิของผลลำไยไม่น้อยกว่า 2 กก. และมีจำนวนช่อผลไม่เกิน 5 ช่อ (กิ่ง) นอกจากนี้ยังห้ามมิให้ผู้ส่งลำไยเข้าประกวด จัดตกแต่งช่อผลลำไย จนมีลักษณะผิดแปลกไปจากธรรมชาติ เช่น การปลิดผลเล็กและผลเสียออก ลำไยที่ส่งเข้าประกวดให้ตกเป็นสิทธิ์ของกรรมการ ผู้ส่งเข้าประกวดจะเรียกร้องให้ส่งคืนไม่ได้ทุกกรณี